

УДК 343.3/.7

В. І. Борисов

радник при дирекції Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

Д. П. Євтєєва

заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19) ЗАСОБАМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА¹

Висвітлено динаміку законодавчих змін та чинний стан правового регулювання адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення карантинних правил. Виявлено недоліки відповідних законодавчих положень, на підставі аналізу яких сформульовані пропозиції щодо вдосконалення норм адміністративного та кримінального законодавства із зазначених питань.

Ключові слова: пандемія COVID-19, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням, порушення правил щодо карантину людей.

Підґрунтям до активної протидії масовому поширенню хвороби COVID-19 є, зокрема, якість та ефективність норм охоронного законодавства. Ускладнення епідеміологічної обстановки в Україні спонукало законодавця переглянути та внести низку змін до норм, що забезпечують охорону здоров'я населення та регламентують відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та

¹ *Примітка.* Матеріал підготовлено на виконання проекту «Соціально-правові та кримінологічні наслідки поширення пандемій та шляхи їх усунення в Україні» (реєстр. номер 2020.01/0155), що виконується за підтримки Національного фонду досліджень України.

порушення карантинних правил. Однак нашвидку вжиті кроки були несистемними, внесли певний дисбаланс щодо послідовної охорони здоров'я населення в цій сфері та породили деякі проблеми у площині правозастосування². Така ситуація обумовила потребу внесення до закону подальших змін, у зв'язку з чим і виникла необхідність у напрацюванні пропозицій щодо вдосконалення адміністративного та кримінального законодавства із зазначених питань³, що є *метою* цієї статті.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 березня 2020 р. № 530-IX (далі – Закон № 530-IX) Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) було доповнено статтею 44³, якою встановлено відповідальність за порушення правил щодо карантину людей: «Порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, – тягне за собою накладення штрафу на громадян від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Варто зауважити, що до прийняття вказаного Закону адміністративної відповідальності за саме такі порушення не передбачалося.

² Батиргареева В. С., Борисов В. І., Євтеєва Д. П., Калініна А. В., Колодяжний М. Г., Шрамко С. С. Поширення пандемії COVID-19 в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2020. Вип. 40. С. 13.

³ *Примітка*. Постановою Вченої Ради Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України від 26 травня 2021 р. № 5/1 затверджено проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо вдосконалення регламентації відповідальності за порушення карантинних правил» та Пояснювальна записка. Зазначені матеріали спрямовані до Комітету Верховної Ради з питань правоохоронної діяльності 28 травня 2021 р.

Надалі, 6 листопада 2020 р. Верховна Рада прийняла Закон України № 1000-IX «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», яким статтю 44³ КУпАП доповнено частиною 2 такого змісту: «Перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, – тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Відразу треба зазначити, що в ч. 2 ст. 44³ КУпАП не встановлено нового адміністративного правопорушення, адже відповідальність за неносіння масок у громадських місцях уже була передбачена, хоч і більш загальним чином, Законом № 530-IX в ч. 1 ст. 44³ КУпАП. У цій частині вказано на широке коло порушень карантинних, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, необхідність додержання яких закріплена як в законах України, так і підзаконних актах. Зокрема, заборона організаційно-правового характеру щодо перебування людей у громадських місцях без вдягнутих засобів індивідуального захисту містилася у постанові (підзаконний акт) Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 20 травня 2020 р. № 392 (нині не діє) та на теперішній час у постанові КМУ від 22 липня 2020 р. № 641, що має чинність. Як бачимо із диспозиції ст. 44³ КУпАП (в редакції від 17 березня 2020 р.) до утвореної ч. 2 цієї статті було перенесено певні заборонні положення шляхом їх конкретизації. У ч. 2 ст. 44³ КУпАП встановлено значно м'якшу відповідальність за порушення певного правила щодо додержання карантину людей. Із таким новим підходом щодо виміру відповідальності можна погодитися, але за умови, що адміністративне стягнення за таке порушення буде *невідворотним*, що має бути забезпечено посиленням адміністративно-правового контролю за поведінкою людей.

Зміни відбулися і в кримінально-правовому забезпеченні охорони відповідних суспільних відносин. Закон № 530-IX виклав ст. 325 Кримінального кодексу України (далі – КК) «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням» у новій редакції⁴, відповідно до якої санкція у ч. 1 сутнісно була посилена шляхом:

а) збільшення розміру штрафу від 1000 до 3000 (за попередньою редакцією – до 100) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – нмдг);

б) введення покарання у виді позбавлення волі на строк до 3 років⁵. Останнє обумовило переведення цього діяння залежно від ступеня тяжкості у бік посилення: зі злочину невеликої тяжкості на злочин середньої тяжкості за класифікацією до змін у КК, що відбулися 22 листопада 2018 р. та набули чинності з 1 липня 2020 р.⁶.

⁴ *Примітка.* У попередній редакції норми статті 325 КК (введеній Законом № 1125-VI від 17 березня 2009 р. і чинній до 17 березня 2020 р.), що мала назву «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням», у ч. 1 передбачалася відповідальність за порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, що каралося штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років; а в ч. 2 – за ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки з покаранням у виді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років.

⁵ *Примітка.* Іще однією новелою зазначеного закону стало введення поняття «інфекційні хвороби» на заміну поняттю «інфекційні захворювання». Разом із тим внаслідок набуття 1 липня 2020 р. чинності Закону від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII є підстави вважати, що поняття «інфекційні захворювання» знову повернулося до ст. 325 КК, замінивши поняття «інфекційні хвороби». Водночас на сайті Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>) у зазначеній нормі залишається поняття «інфекційної хвороби», що вживається і нормативних актах МОЗ України (так, згідно з наказом МОЗ України «Про внесення зміни до Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб» від 25 лютого 2020 р. № 521 COVID-19 включено до Переліку особливо небезпечних інфекційних хвороб).

⁶ *Примітка.* Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 30.03.2020 р. №540-IX (далі – Закон 540-IX) Верховна Рада надала раніше зміненої редакції ст. 325 КК строкового характеру, передбачивши, що вона має діяти протягом трьох місяців з дня опублікування Закону 530-IX, тобто до 17 червня 2020 р. включно. Вісімнадцятого червня 2020 р. положення цього Закону перестали діяти. Питання щодо того, яка редакція норми ч. 1 ст. 325 КК діяла у проміжок часу з 18 червня 2020 р.

Водночас з 01 липня 2020 р. набрав чинності Закон, прийнятий ще у 2018 році, а саме Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII (далі – Закон № 2617-VIII). У його п. 197 ч. 2 передбачалися зміни в санкції ч. 1 ст. 325 КК:

- а) збільшення розміру штрафу від 2000 до 5000 нмдг;
- б) закріплення в санкції покарання у виді позбавлення волі на строк до трьох років.

Таким чином, порівняно із Законом № 530-IX санкція ст. 325 КК ще більше була посилена в частині визначення розміру штрафу. Через зміну законом № 2617-VIII термінології розглядуване діяння у класифікації за ст. 12 КК України стало визначатись як нетяжкий злочин (за попередньою термінологією – злочин середньої тяжкості).

Аналіз відповідних положень усіх вищезазначених законодавчих змін дозволяє дійти висновку, що редакція ст. 325 КК станом на 1 червня 2021 р. передбачає відповідальність у ч. 1 за порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, що карається штрафом від 2000 до 5000 тисяч нмдг або арештом на строк до 6 місяців, або обмеженням волі на строк до 3 років, або позбавленням волі на той самий строк. У ч. 2 – за ті самі діяння,

до 30 червня 2020 р. (перед набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII від 22 листопада 2018 р.), було розглянуто нами в іншій публікації (див.: Борисов В. І., Євтеєва Д. П. Колізійні наслідки законодавчих змін у кримінально-правовому забезпеченні запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). *Соціально-правові та кримінологічні наслідки коронакризи у світі та Україні: до проблеми мінімізації*: матеріали панел. дискусії наук.-практ. семінару «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», м. Харків, 5 листоп. 2020 р. / НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2020. С. 24-29).

якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки з покаранням у виді позбавлення волі на строк від 5 до 8 років.

Кримінальне правопорушення за ст. 325 КК сконструйоване з матеріальним складом. Його обов'язковими ознаками є діяння, наслідки (у вигляді спричинення захворювань або можливості загрози їх спричинення) та причинний зв'язок між ними.

Наявність суміжних норм адміністративного і кримінального права щодо одного й того ж предмета нормативно-правової охорони та регулювання відповідальності дає можливість їх порівняння у табличній і графічній формах.

Таблиця 1.
Адміністративно-правове та кримінально-правове регулювання
запобігання коронавірусної хвороби (COVID-19)
станом на 01.06.2021 р.

Нормативний акт	Ч. 1 ст. 44 ³ КУПАП		Ч. 2 ст. 44 ³ КУПАП	Ч. 1 ст. 325 КК	Ч. 2 ст. 325 КК
Діяння	Порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами		Перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно	Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань	Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки
Санкція	штраф для громадян – від 1 000 до 2 000 нмдг	штраф для посадових осіб – від 2 000 до 10 000 нмдг	штраф для громадян – від 10 до 15 нмдг	штраф від 2 000 до 5 000 нмдг або арешт на строк до 6 міс., або обмеження волі до 3 р., або позбавленням волі до 3 р.	позбавлення волі на строк від 3 до 8 р.
Місце діяння відповідно до класифікації кримінальних	Відповідає злочину невеликої тяжкості (з	Відповідає злочину середньої тяжкості (з	Відповідає кримінальному проступку	Злочин середньої тяжкості (з 01.08.2020 р. – нетяжкий злочин)	Тяжкий злочин

правопорушень (ст. 12 КК) ⁷	01.08.2020 р. – кримінальний проступок)	01.08.2020 р. – нетяжкий злочин)			
--	---	----------------------------------	--	--	--

Ознайомлення зі змістом викладених у наведеній таблиці норм адміністративного та кримінального права щодо регулювання запобігання коронавірусної хвороби (COVID-19) дозволяє зробити висновок про порушення принципу системно-правової узгодженості адміністративного та кримінального законодавства. Так, виникають питання щодо співвідношення та відмежування положень адміністративного правопорушення, зазначеного у ст. 44³ КУпАП, та кримінального правопорушення, зазначеного у ст. 325 КК (у частині таких наслідків, як загроза спричинення шкоди, зазначена у ч. 1 ст. 325 КК). Виходячи з того, що адміністративне та кримінально каране діяння за змістом стосовно наслідків мають відрізнятися, можна припустити, що зазначені у нормі ст. 44³ КУпАП порушення правил мають на увазі формальні відхилення від приписів цієї норми та, на відміну від ч. 1 ст. 325 КК, не пов'язані з реальними загрозами поширення зазначених в ній захворювань. Тож у правозастосувача мають виникнути труднощі при відмежуванні порушень адміністративно-правового характеру від кримінально-правових порушень, що пов'язані зі створенням реальної загрози поширення захворювань.

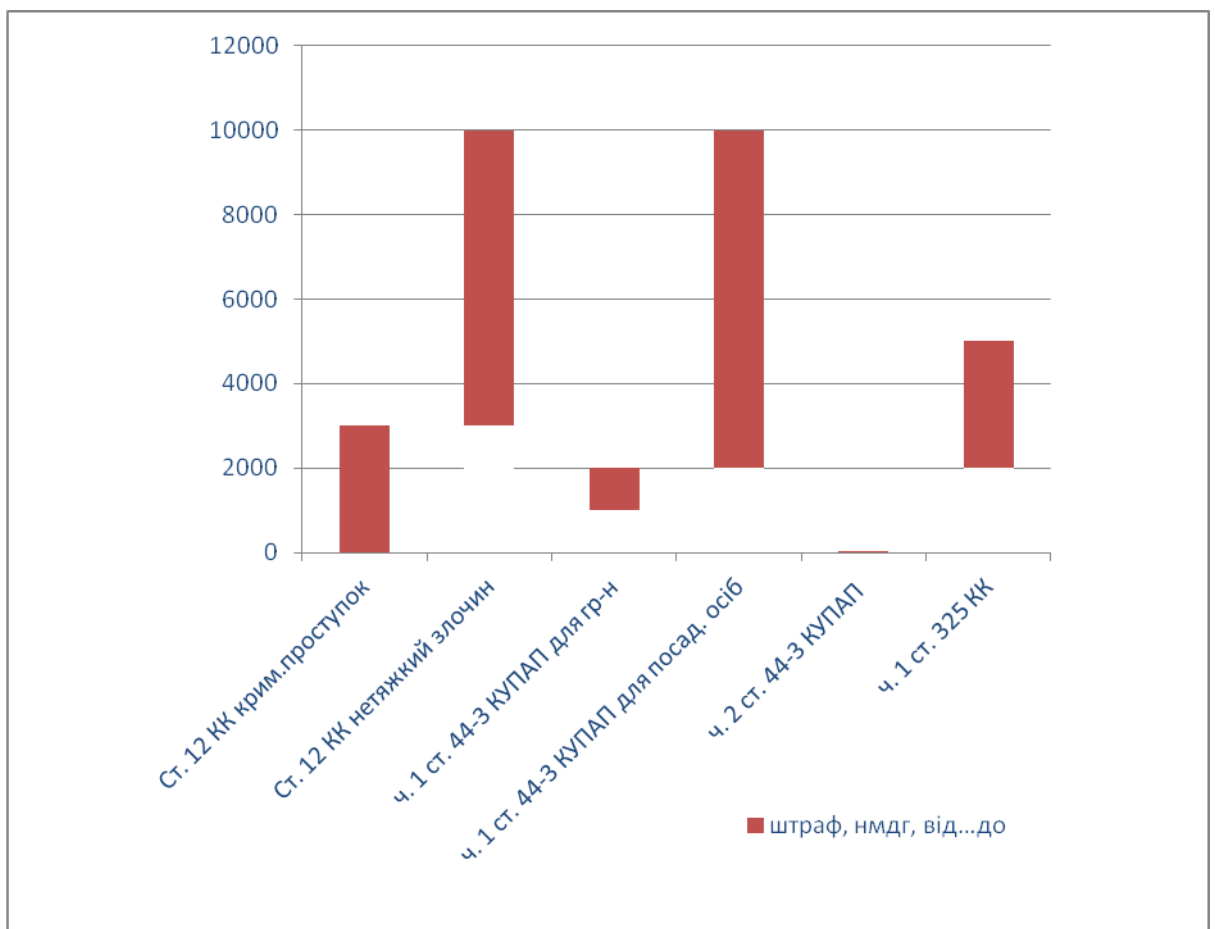
Слід відмітити також надмірну суворість санкцій у ст. 44³ КУПАП та їх неспівмірність із санкціями ст. 325 КК. Зокрема, верхня межа штрафу у ст. 44³ КУПАП щодо посадових осіб (до 10 000 нмдг):

а) співпадає з верхньою межею штрафу, який відповідно до ч. 4 ст. 12 КК може бути призначено за нетяжкий злочин;

⁷ Примітка. У графі «Місце діяння відповідно до класифікації кримінальних правопорушень (ст. 12 КК)» класифікаційне місце визначено не лише для кримінальних правопорушень ст. 325 КК, але й для адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУПАП, виключно для наочності порівняння санкцій за рівнем їх проголошеної суворості.

б) вдвічі перевищує верхню межу штрафу за ст. 325 КК (до 5 000 нмдг) (див. таблицю 1 та графік 1). При цьому у ст. 325 КК при визначенні кримінального правопорушення не передбачено такої обставини, як вчинення діяння службовою особою⁸.

**Графік 1. Порівняння штрафів
у статтях 12 КК, 325 КК та ст. 44³ КУпАП**

У контексті сталої практики Європейського Суду з прав людини штраф за ч. 1 ст. 44³ КУпАП, виходячи з його розміру та за умови призначення,

⁸ *Примітка.* Вчинення службовою особою кримінального правопорушення, передбаченого ст. 325 КК, при допущенні нею службової недбалості, належить кваліфікувати лише за відповідною частиною ст. 325 КК (вважаємо, що це може бути спеціальним видом службової недбалості) і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 367 КК. Таке рішення пояснюється тим, що санкція ст. 367 КК є набагато м'якшою за санкцію ст. 325 КК.

може бути визнаний таким, що відповідає кримінальному правопорушенню у розумінні ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (див., зокрема, рішення *Welch v. The United Kingdom*, *Del Río Prada v. Spain*, *Valico SLR v. Italy*)⁹.

Окрім того, верхня межа штрафу для громадян у ч. 1 ст. 44³ КУпАП та нижня межа штрафу у ч. 1 ст. 325 КК складають 2000 нмдг. Однак діяння за ч. 1 ст. 325 КК є нетяжким злочином, а кримінального проступку за порушення карантинних норм взагалі не передбачено, що видається вадою законодавства.

У такій ситуації слід відмітити порушення координаційних зв'язків між адміністративним та кримінальним правом за наявності одного й того ж предмета охорони.

Недоліком чинного законодавства є передбачення у ч. 1 ст. 325 КК одночасно таких наслідків у вигляді реальної шкоди (спричинення захворювань) або загрози заподіяння такої шкоди (...якщо такі дії завідомо могли спричинити поширення цих захворювань...) у зв'язку з різним ступенем суспільної небезпечності таких дій. Вочевидь другий із зазначених наслідків за ступенем тяжкості більше відповідає кримінальному проступку, ніж злочину.

У зв'язку з зазначеним необхідним уявляється перегляд законодавцем диспозицій та санкцій у нормах ст. 44³ КУпАП та ст. 325 КК¹⁰ із метою конструювання послідовного ланцюга нормативно закріплених правопорушень у сфері дотримання карантинних правил. Засобом для цього є уведення до ст. 325 КК норми, якою буде встановлена відповідальність за

⁹ Ніякого покарання без закону: принцип встановлення законом кримінальних правопорушень і покарань: довідник із застосування ст. 7 ЄСПЛ. Оновлено 30.04.2017 р. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_7_UKR.pdf. С. 7.

¹⁰ Борисов В. І., Євтеєва Д. П. Адміністративно-правове та кримінально-правове забезпечення запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). *Соціально-правові та кримінологічні наслідки коронакризи у світі та Україні: до проблеми мінімізації*: матеріали панел. дискусії наук.-практ. семінару «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», м. Харків, 5 листоп. 2020 р. / НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2020. С. 16-23.

кримінальний проступок, що дозволить узгодити адміністративне та кримінальне законодавства відповідно до рівнів ступеня тяжкості правопорушень одного виду: адміністративне правопорушення (ст. 44³ КУпАП) → кримінальний проступок (ч. 1 ст. 325 КК) → нетяжкий злочин (ч. 2 ст. 325 КК) → тяжкий злочин (ч. 3 ст. 325 КК). Окрім того, уведення до ст. 325 КК норми про відповідальність за кримінальний проступок дозволить здійснювати досудове розслідування та судове провадження щодо частини кримінальних правопорушень за спрощеною процедурою (глава 25 та § 1 глави 30 Кримінального процесуального кодексу України).

Також слід із ч. 1 ст. 325 КК вилучити слово «завідомо», оскільки ним обмежується ставлення до наслідку «могли спричинити поширення цих захворювань» умисною формою вини², тоді як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 325 КК, за наявності настання інших наслідків та ставлення особи до них є необережним діянням.

Висновки.

Проведене дослідження дозволяє запропонувати внести зміни до норм ст. 44³ КУпАП та ст. 325 КК з метою оптимальної регламентації юридичної відповідальності за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК), а також карантинних правил (ст. 44³ КУпАП). Основне завдання таких змін – конструювання послідовного ланцюга нормативно закріплених правопорушень у сфері дотримання карантинних правил (адміністративне правопорушення – кримінальний проступок – нетяжкий злочин – тяжкий злочин) із адекватною й пропорційною відповідальністю за їх вчинення¹¹.

² Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: Дакор, 2018. С. 1011.

¹¹ Примітка. Попередні пропозиції щодо цих питань були висунуті нами в іншій публікації (див.: Борисов В. І., Євтеєва Д. П. Адміністративно-правове та кримінально-правове забезпечення запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). *Соціально-правові та кримінологічні наслідки коронакризи у світі та Україні: до проблеми мінімізації*: матеріали панел. дискусії наук.-практ. семінару «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», м. Харків, 5 листоп. 2020 р. / НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса

У зв'язку з зазначеним пропонується:

1) перенесення наслідків у виді заподіяння шкоди – з ч. 1 до ч. 2 ст. 325 КК, а заподіяння загибелі людей чи інших тяжких наслідків – з ч. 2 до ч. 3 ст. 325 КК й відповідне внесення змін у санкції зазначених норм;

2) зміна санкції у ч. 1 ст. 325 КК до рівня санкції за кримінальний проступок, приведення санкцій ст. 44³ КУПАП та ст. 325 КК до пропорційного співвідношення та зниження санкцій у ст. 44³ КУПАП;

3) вилучення із ч. 1 ст. 325 КК слова «завідомо».

Для наочності висунутих пропозицій доцільно навести порівняльну таблицю *de lege lata vs de lege ferenda*.

Кодекс України про адміністративні правопорушення	
Чинна редакція ст. 44³ КУПАП (джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text)	Текст із запропонованими змінами ст. 44³ КУПАП
<p>Стаття 44³ Порушення правил щодо карантину людей</p> <p>Порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України "Про захист населення від інфекційних хвороб", іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, –</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на громадян від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Перебування в громадських будинках,</p>	<p>Стаття 44³ Порушення правил щодо карантину людей</p> <p>Порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України "Про захист населення від інфекційних хвороб", іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, –</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на громадян <i>до п'ятисот</i> неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – <i>до однієї тисячі</i> неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Перебування в громадських будинках,</p>

НАПрН України. Харків: Право, 2020. С. 16-23). Водночас у цій роботі такі пропозиції набули уточнення, конкретизації та були втілені у положення законопроекту «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо вдосконалення регламентації відповідальності за порушення карантинних правил», спрямованого до Верховної Ради України.

<p>спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, –</p> <p>тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>	<p>спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, –</p> <p>тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>
<p>Кримінальний кодекс України</p>	
<p>Чинна редакція ст. 325 КК (джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print)</p>	<p>Текст ст. 325 із запропонованими змінами</p>
<p>Стаття 325. <i>Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням</i></p> <p>1. <i>Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, –</i></p> <p><i>карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.</i></p> <p>2. <i>Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, –</i></p> <p><i>караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.</i></p>	<p>Стаття 325. <i>Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням</i></p> <p>1. <i>Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії створили загрозу поширення цих хвороб або захворювань, –</i></p> <p><i>карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин.</i></p> <p>2. <i>Ті самі діяння, якщо вони спричинили поширення цих захворювань, –</i></p> <p><i>карається штрафом від трьох тисяч до шести тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.</i></p> <p>3. <i>Діяння, передбачені частиною першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, –</i></p> <p><i>караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.</i></p>

Список використаних джерел

1. Батиргареева В. С., Борисов В. І., Євтеєва Д. П., Калініна А. В., Колодяжний М. Г., Шрамко С. С. Поширення пандемії COVID-19 в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків: Право, 2020. Вип. 40. С. 9–22.
2. Кримінальний кодекс України: Закон від 01.04.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> (станом на 01.06.2021 р.).
3. Борисов В. І., Євтеєва Д. П. Колізійні наслідки законодавчих змін у кримінально-правовому забезпеченні запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). *Соціально-правові та кримінологічні наслідки коронакризи у світі та Україні: до проблеми мінімізації*: матеріали панел. дискусії наук.-практ. семінару «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», м. Харків, 5 листоп. 2020 р. / НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2020. С. 24–29.
4. Ніякого покарання без закону: принцип встановлення законом кримінальних правопорушень і покарань: довідник із застосування ст. 7 ЄСПЛ. Оновлено 30.04.2017 р. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_7_UKR.pdf. 26 с.
5. Борисов В. І., Євтеєва Д. П. Адміністративно-правове та кримінально-правове забезпечення запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). *Соціально-правові та кримінологічні наслідки коронакризи у світі та Україні: до проблеми мінімізації*: матеріали панел. дискусії наук.-практ. семінару «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», м. Харків, 5 листоп. 2020 р. / НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків: Право, 2020. С. 16v23.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: Дакор, 2018. 1360 с.

REFERENCES

1. Batyrhareieva, V.S., Borysov, V.I., Yevtieieva, D.P., Kalinina, A.V., Kolodiazhnyi, M.H., Shramko, S.S. (2020). *Poshyrennia pandemii COVID-19 v Ukraini: sotsialno-pravovi ta kryminolohichni problemy. Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Kharkiv: Pravo, issue 2, 9–22 [in Ukrainian].
2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon vid 01.04.2001 r. № 2341-III. (2001). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> [in Ukrainian].
3. Borysov, V.I., Yevtieieva, D.P. (2020). *Koliziini naslidky zakonodavchikh zmin u kryminalno-pravovomu zabezpechenni zapobihannia poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19). Sotsialno-pravovi ta*

kryminolohichni naslidky koronakryzy u sviti ta Ukraini: do problemy minimizatsii: materialy panel. diskusii nauk.-prakt. seminaru «Vykorystannia tekhnologii shtuchnoho intelektu u protydyi zlochynnosti» (m. Kharkiv, 5 lystop. 2020 r.) / NDI vyvch. problem zlochynnosti im. akad. V. V. Stashysa NAPrN Ukrainy. Kharkiv: Pravo, 24–29 [in Ukrainian].

4. Niiakoho pokarannia bez zakonu: pryntsyp vstanovlennia zakonom kryminalnykh pravoporushen i pokaran: dovidnyk iz zastosuvannia st. 7 YeSPL. (2017). Onovleno 30.04.2017. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_7_UKR.pdf. 26 p. [in Ukrainian].

5. Borysov, V. I., Yevtieieva, D. P. (2020) Administratyvno-pravove ta kryminalno-pravove zabezpechennia zapobihannia poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19). *Sotsialno-pravovi ta kryminolohichni naslidky koronakryzy u sviti ta Ukraini: do problemy minimizatsii: materialy panel. diskusii nauk.-prakt. seminaru «Vykorystannia tekhnologii shtuchnoho intelektu u protydyi zlochynnosti»* (m. Kharkiv, 5 lystop. 2020 r.) / NDI vyvch. problem zlochynnosti im. akad. V. V. Stashysa NAPrN Ukrainy. Kharkiv: Pravo, 16-23 [in Ukrainian].

6. Melnyk, M.I., Khavroniuk, M.I. (Eds.). (2018). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. Kyiv: Dakor, 1360 p. [in Ukrainian].

Борисов В. И., Евтеева Д. П. К вопросу противодействия распространению коронавирусной болезни (COVID-19) средствами административного и уголовного права

В исследовании освещается динамика законодательных изменений и действующее состояние правового регулирования административной и уголовной ответственности за нарушение карантинных правил. Выявлены недостатки соответствующих законодательных положений, на основании анализа которых сформулированы предложения по совершенствованию норм административного и уголовного законодательства по указанным вопросам.

Ключевые слова: пандемия COVID-19, уголовное правонарушение, уголовная ответственность, административная ответственность, нарушение санитарных правил и норм по предотвращению инфекционных болезней и массовых отравлений, нарушение правил карантина людей.

Borysov V. I., Yevtieieva D. P. On the issue of countering the spread of coronavirus disease (COVID-19) by means of administrative and criminal law

The study highlights the dynamics of legislative changes and the current state of legal regulation of administrative and criminal liability for violations of quarantine rules. The shortcomings of the relevant legislative provisions were revealed, in particular, a conclusion was made about the violation of the principle of system-legal coherence of administrative and criminal legislation. Thus, there are issues about the delimitation of the provisions of the administrative provided in

the Art. 44-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses and criminal offenses provided in the Art. 325 of the Criminal Code (in terms of such consequences as the threat of harm, specified in the part 1 of the Article 325 of the Criminal Code of Ukraine). In addition, there is an excessive severity of sanctions in the Art. 44-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses and their incompatibility with the sanctions of the Art. 325 of the Criminal Code of Ukraine. In the context of the settled case law of the European Court of Human Rights the fine under the part 1 of the Art. 443 of the Code of Administrative Offenses based on its size and subject to appointment may be recognized as corresponding to a criminal offense within the meaning of the Art. 7 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Another drawback of the legislation is the lack of enshrining a criminal offense for violating quarantine regulations.

On the basis of the conducted research it is offered to make changes to norms of the Art. 44-3 of the Code of Administrative Offenses and the Art. 325 of the Criminal Code of Ukraine in order to optimally regulate legal responsibility for violation of sanitary rules and regulations for the prevention of infectious diseases and mass poisoning (Article 325 of the Criminal Code), as well as quarantine rules (the Art. 44-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses). The main task of such changes is to construct a consistent chain of normatively established offenses in the field of compliance with quarantine rules (administrative offense – criminal offense – non-grave offense – grave offense) with adequate and proportionate responsibility for their commission.

Keywords: *COVID-19 pandemic, criminal offense, criminal responsibility, administrative responsibility, violation of sanitary rules and regulations for the prevention of infectious diseases and mass poisoning, violation of the rules of quarantine of people.*